

Ås kommune
Miljø, mangfold og muligheter

Handlingsprogram og økonomiplan 2023-2026

Formannskapet
19. oktober 2022

Ås kommune
Miljø, mangfold og muligheter

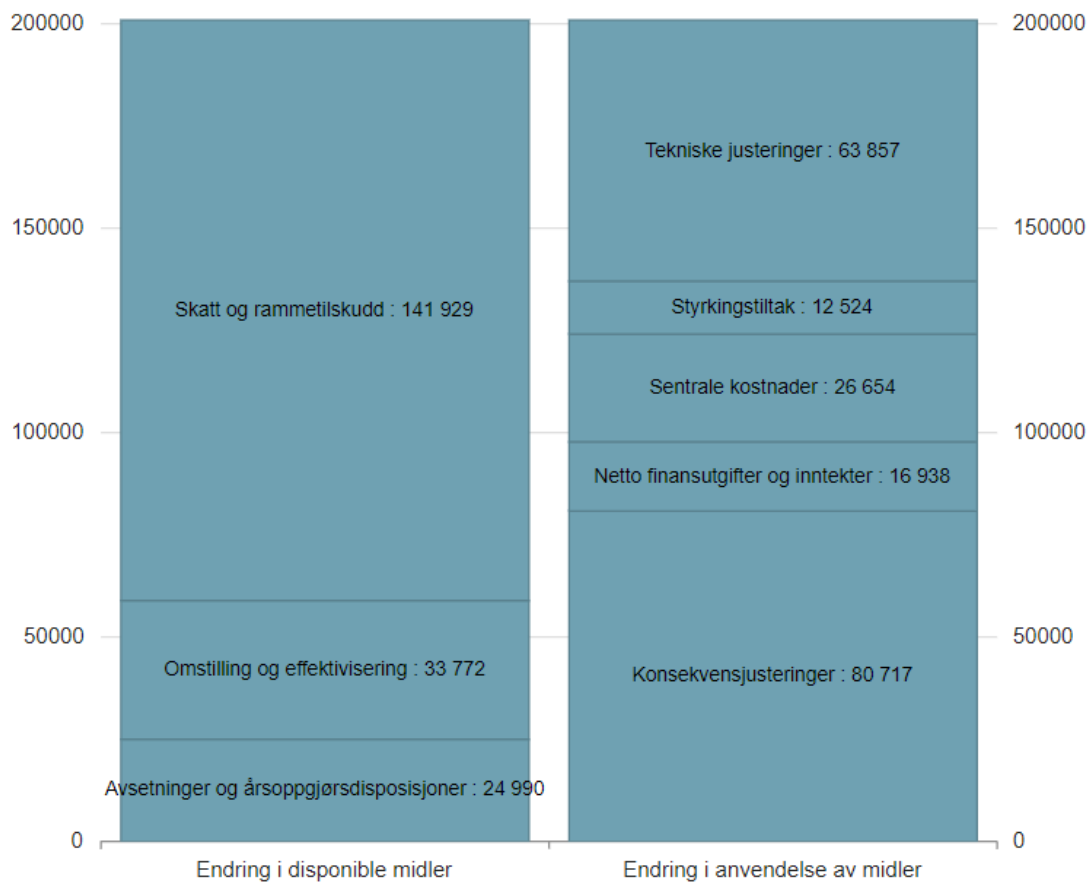
Hovedlinjene i handlingsprogrammet

- En kommune med ambisjoner og store satsninger
- En urolig verdenssituasjon preger kommunens økonomi
- Arealeffektivisering
- Ny organisering trer i kraft 2023
- Barn og unge
- En god kommune å bli gammel i
- Vekst i Ås («attraktive Ås»)

Ås kommune
Miljø, mangfold og muligheter

Disponering og Inndekning

Ås kommune
Miljø, mangfold og muligheter

Statsbudsjettet 2023

Økonomiske forutsetninger

Ås kommune
Miljø, mangfold og muligheter

Frie inntekter

Anslag for frie inntekter 2023, KS prognosemodell

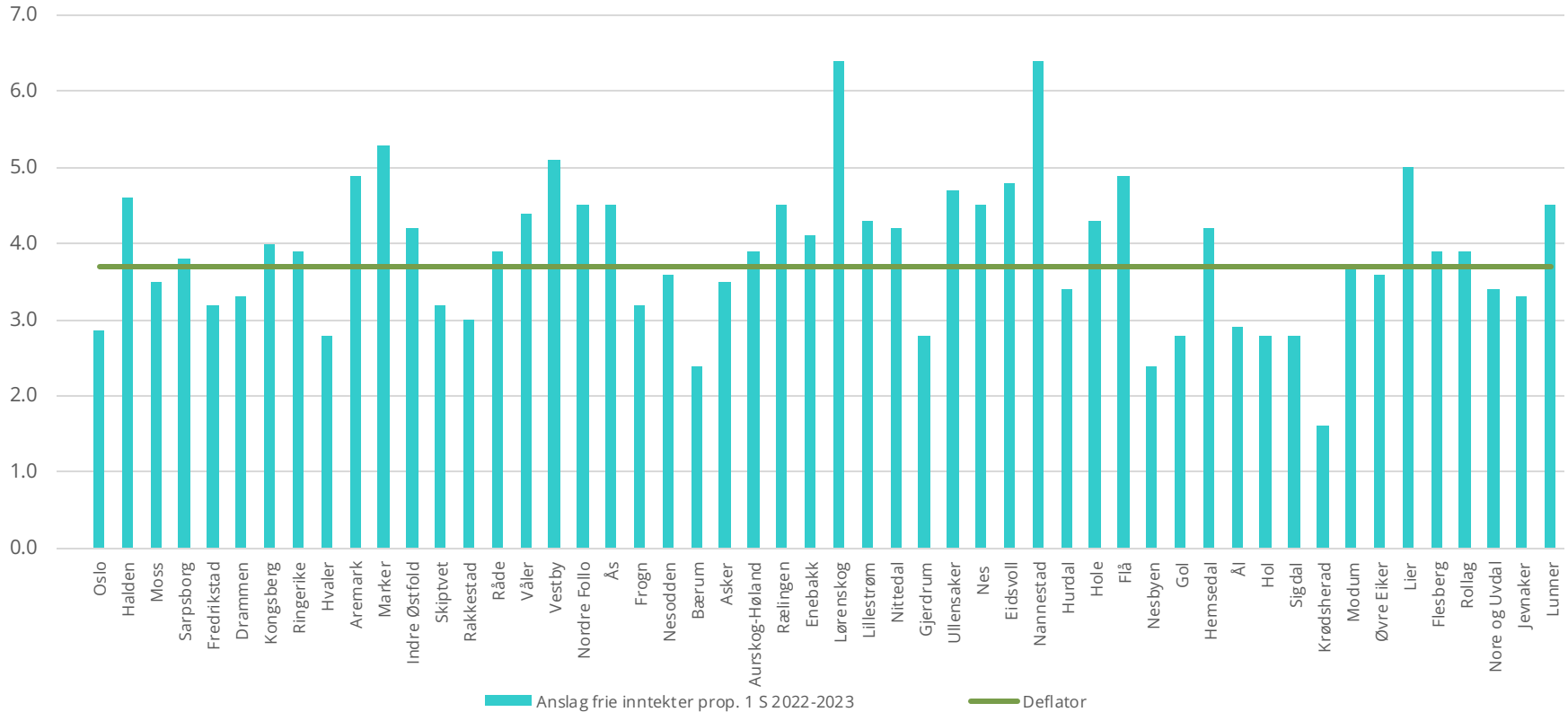
Anslag skatteinntekter	747,38 mill. kr
Totalt rammetilskudd	545,25 mill. kr
Veksttilskudd	0 mill. kr
Sum anslag frie inntekter	1 292,6 mill. kr

Regjeringens anslag på frie inntekter er lavere enn KS-prognosemodell da de ikke legger til grunn vekst. Befolkningstall per 1.1.2023 tilsvarer befolkningstall per 1.1.2022. [Frie inntekter – regjeringen.no](https://regjeringen.no)

Ås kommune
Miljø, mangfold og muligheter

Vekst i inntekt målt mot deflator

For Ås kommune er realveksten positiv. Den positive realveksten må imidlertid sees oppimot økte demografikostnader.

Ås kommune
Miljø, mangfold og muligheter

Lønns- og prisvekst

	Vekt	Anslag 2022	Anslag 2023
Prisvekst produktinnsats	0,27	7,3 pst.	3,0 pst.
Prisvekst investeringer	0,15	7,5 pst.	3,2 pst.
Lønnsvekst	0,58	3,8 pst.	4,2 pst.
Deflator		5,3 pst.	3,7 pst.

Anslag for kommunesektoren for 2023: 3,7 %

Det er i dette anslaget tatt høyde for at kommunene ikke mottar strømstøtte.

Ås kommune
Miljø, mangfold og muligheter

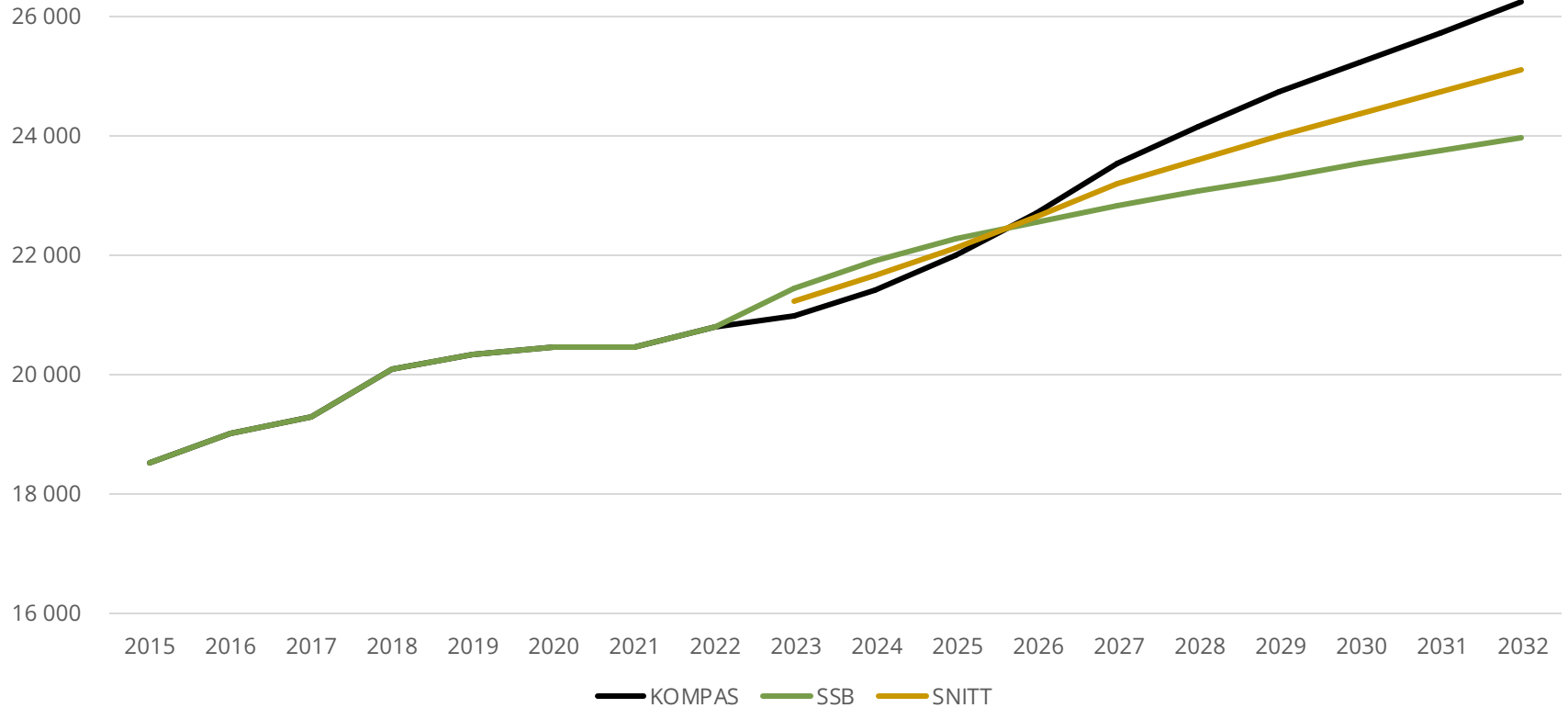
Demografi

Ås kommune
Miljø, mangfold og muligheter

Befolkningshistorikk 2015-2022 og befolkningsframskrivnger 2023-2032

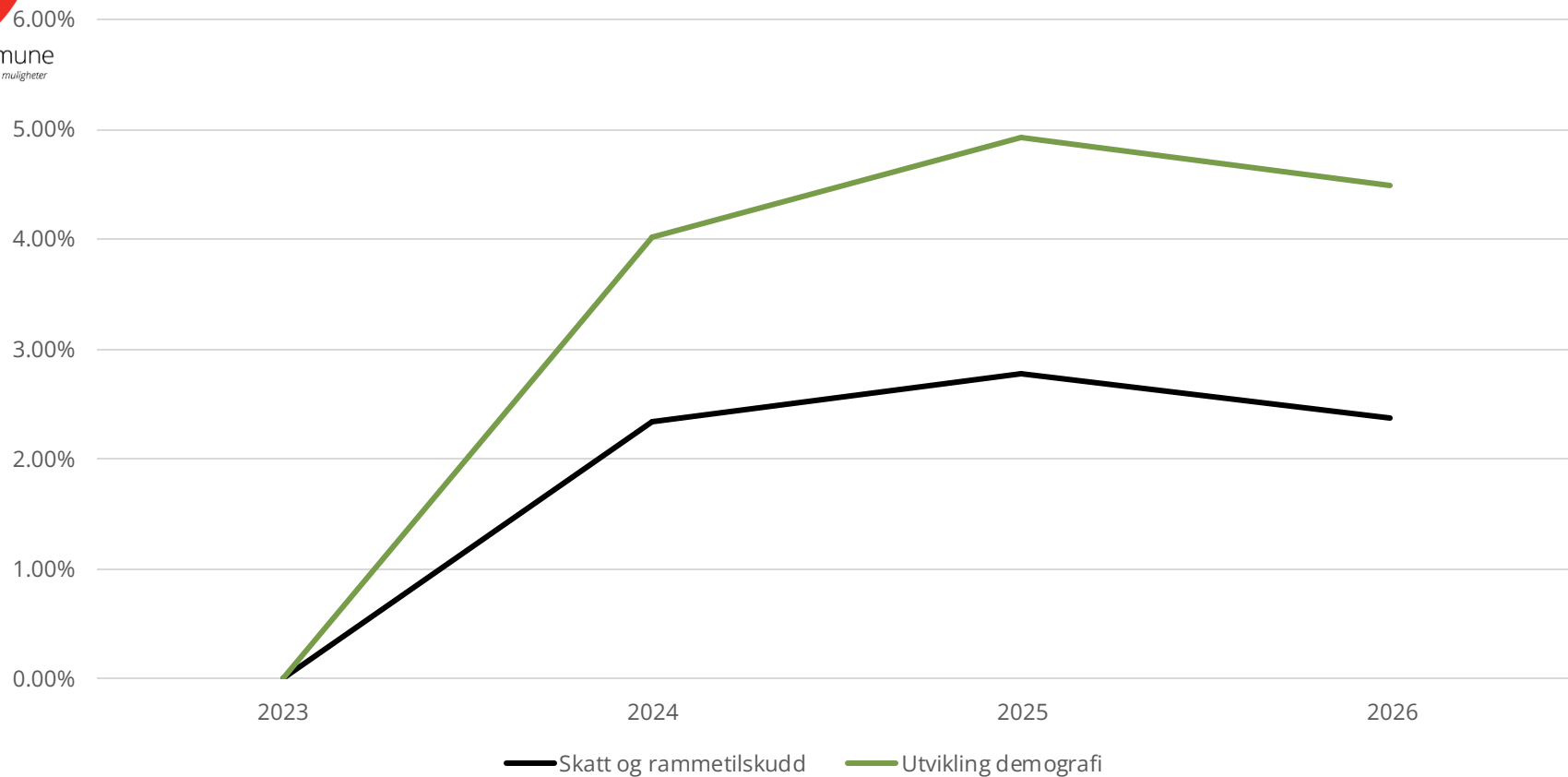

	2023	2024	2025	2026
Snitt-alternativ SSB og KOMPAS	21 209	21 661	22 128	22 636
Årlig vekst	429	452	467	508
Årlig vekst i prosent	2,1 %	2,1 %	2,2 %	2,3 %

Ås kommune
Miljø, mangfold og muligheter

Utvikling frie inntekter og demografikostnader

	2024	2025	2026
Skatt og rammetilskudd	2,34 %	2,77 %	2,37 %
Utvikling demografi	1,69 %	2,15 %	2,12 %

Ås kommune
Miljø, mangfold og muligheter

Kommunedirektørens forslag

Økonomiplan 2023-2026

Netto driftsresultat

- Underskudd på 23,4 mill. kr.
  - Tilsvarende et driftsresultat som er -1,3 % av driftsinntektene
- Korrigert for bruk av bundne driftsfond dekkes 10,5 mill. kr av underskuddet med kommunens oppsparte midler fra disposisjonsfondet.
- (En stor del av underskuddet er knyttet til budsjettert bruk av bundne driftsfond ute i tjenestene. I all hovedsak omhandler dette kommunens selvkostområder.)

Ås kommune
Miljø, mangfold og muligheter

Ekstraordinære kostnader

- Høye strømpriser
- Høy inflasjon
- Høye rentekostnader

Kommunene får ikke kompensert dette fullt ut gjennom økte overføringer.

Det ligger en forventning fra staten om at kommunene møter ekstraordinære kostnader med oppsparte midler fra det gode driftsresultatet mange kommuner hadde i 2021.

Ås kommune
Miljø, mangfold og muligheter

Kommunens økonomiske handlingsregler

- Handlingsregel 1: Minimum 1 % netto driftsresultat i perioden
- Handlingsregel 2: Disposisjonsfond skal være minimum 10 % av brutto driftsinntekter
- Handlingsregel 3: Netto lånegjeld i % av brutto driftsinntekter skal ikke overstige 106 %

Ås kommune
Miljø, mangfold og muligheter

Sentrale poster

Ås kommune
Miljø, mangfold og muligheter

Sentrale inntekter

- Frie inntekter (skatt- og rammetilskudd):
1 292,6 mill. kr
Veksttilskudd 2025 og 2026
- Integreringstilskudd: 37 mill. kr
  - Økt med 25 mill. kr i forhold til opprinnelige rammer for 2023.
- Eiendomsskatt: 79 mill. kr
  - Bunnfradraget er foreslått redusert fra 1 mill. kr til 0,5 mill. kr i 2023 og 2024. Redusert bunnfradrag antas å øke inntektene med 4-5 mill. kr.
  - Fra 2025 er det lagt til grunn at bunnfradraget øker igjen til 1 mill. kr, og inntektene vil da reduseres.

Ås kommune
Miljø, mangfold og muligheter

Sentrale utgifter

- Pensjon og premieavvik
  - Økte pensjonskostnader: +6 mill. kr
- Lønnsreserve
  - Lønnsreserven i hht til prognose for lønnsvekst i 2023: +20,7 mill.kr.

Økt rentenivå

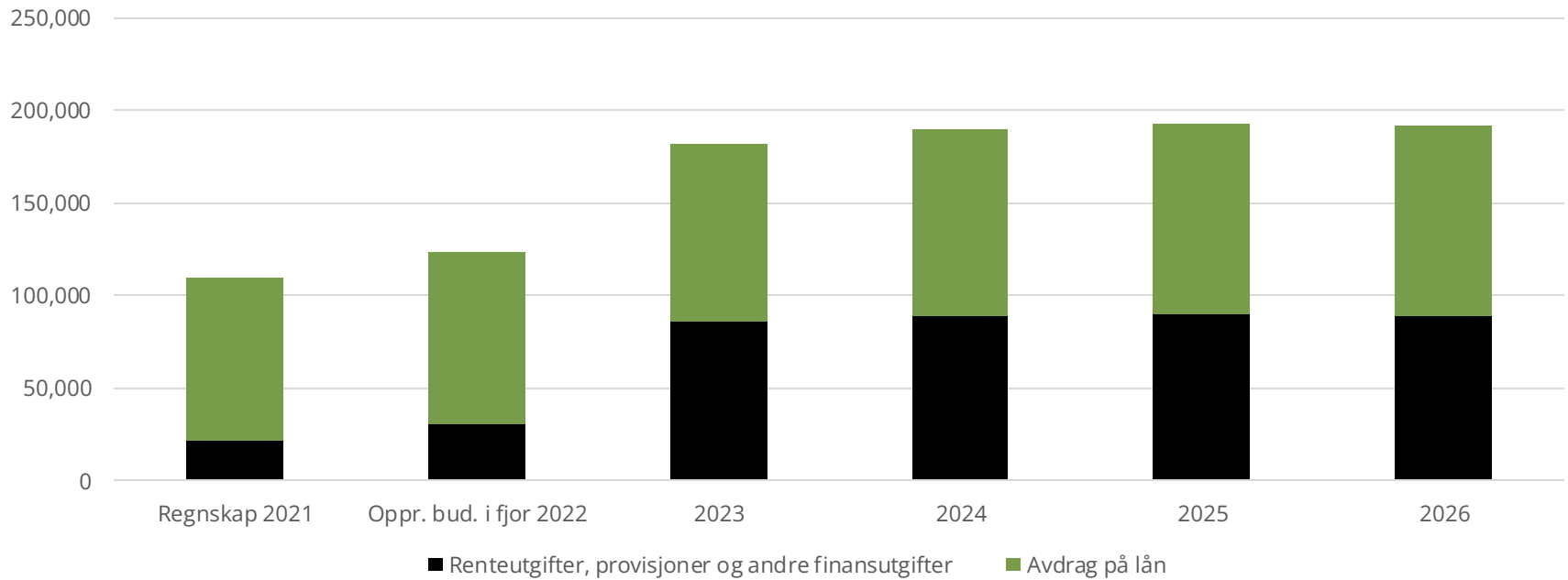
- Rentenivået øker fra et historisk lavt nivå. Øker med 4x.
- Rentenivået avtar gradvis i planperioden
- Rentebane:
  - 2021: 0,98 %
  - 2022: 2,7 %
  - 2023: 4,3%
  - 2024: 4,25 %
  - 2025: 4,1 %
  - 2026: 4 %

Ås kommune
Miljø, mangfold og muligheter

Finans

Sum renter og avdrag

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Renter	22 114	31 000	85 615	89 295	90 185	88 949
Avdrag	87 344	93 000	97 000	101 000	103 000	103 000

Klima

- Satsing på ENØK tiltak og arealeffektivisering
- Nye retningslinjer for tjenestereiser
- Klimabudsjettet
- Eget kapittel om klima under hvert tjenesteområde.

Ås kommune
Miljø, mangfold og muligheter

Tjenesteområdene

Ås kommune
Miljø, mangfold og muligheter

Stramme rammer

Svært stramme rammer preger budsjettene til tjenesteområdene.

Effektivering av vedtatte innsparingstiltak fra 2023 samt at øvrig prisvekst utenom strøm må tjenesteområdene dekke innenfor rammen gjennom omprioriteringer og reduserte innkjøp av varer og tjenester.

Netto rammeendring i tjenestene er totalt på ca 132 mill. kr

Ås kommune
Miljø, mangfold og muligheter

Endringer i tjenestene

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Vedtatt budsjett	1 265 096	1 265 096	1 265 096	1 265 096
Tekniske justeringer	73 487	83 867	85 922	86 227
Konsekvensjusteringer	80 717	67 722	73 762	91 262
Konsekvensjustert budsjett	154 204	151 589	159 684	177 489
Konsekvensjustert ramme	1 419 301	1 416 686	1 424 781	1 442 585
Omstilling og effektivisering	-34 022	-49 572	-51 122	-50 322
Styrkingstiltak	12 524	12 474	15 348	16 848
Nye tiltak og realendringer budsjett	-21 498	-37 098	-35 774	-33 474
Ramme 2023-2026	1 397 803	1 379 588	1 389 007	1 409 112

Ås kommune
Miljø, mangfold og muligheter

Oversikt budsjettendringer for tjenesteområdene

Driftsbudsjett - endringer per tjenesteområde

Tjenesteområde (Beløp i 1000 kr)	Oppr. bud. 2022	Tekniske justeringer	Konsekvensjusteringer	Omstilling og effektivisering	Styrkingstiltak	Budsjett-ramme 2023	Real- endring	Total endring i %
01 Barnehage	183 190	12 639	7 400		3 100	206 329	1,7 %	12,6 %
02 Grunnskoleopplæring	252 202	8 758	6 847	-6 630	8 350	269 528	0,7 %	6,9 %
03 Kultur-,idrett- og fritidstjenester	33 602	-1 123	250	-412		32 317	-1,2 %	-3,8 %
04 Kommunehelse	74 773	3 259	1 377	-1 004	574	78 979	-0,6 %	5,6 %
05 Barnevern	44 978	1 563	1 600	-330		47 810	-0,7 %	6,3 %
06 Sosiale og arbeidsrettede tjenester	54 400	-9	10 700	-1 100		63 991	-2,0 %	17,6 %
07 Tjenester til hjemmeboende	166 692	9 549	13 810	-1 195		188 856	-0,7 %	13,3 %
08 Pleie og omsorgstjenester i institusjon	166 268	8 093	3 460	-9 100		168 721	-5,5 %	1,5 %
09 Fysisk planlegging, natur og nærmiljø	16 944	583			500	18 027	3,0 %	6,4 %
10 Administrasjon og styring	89 554	4 326	6 333	-5 950		94 263	-6,6 %	5,3 %
11 Eiendomsforvaltning og utleie	156 388	2 479	26 340	-4 300		180 907	-2,7 %	15,7 %
12 Samferdsel	20 832	497				21 329	0,0 %	2,4 %
13 Brann og ulykkesvern	12 894	1 287				14 181	0,0 %	10,0 %
14 Vann, avløp og renovasjonstjenester	-10 234	-4 596	600			-14 230	0,0 %	39,0 %
15 Felles inntekter og utgifter*	-1 262 483	-106 525	2 000	-4 000		-1 371 008	0,3 %	8,6 %
Totalsum	0	64 107	80 717	-34 022	12 524	0		

*Tekniske justeringer i tjenesteområde 15 inneholder også sentrale poster

Ås kommune
Miljø, mangfold og muligheter

Endringer i tjenestene

- Tekniske justeringer (73,5 mill. kr)
  - Blant annet selvkost, lønns- og prisvekst ekskl. strøm
- Konsekvensjusteringer (80,17 mill. kr)
  - Økte strømpriser og fjernvarme
  - Demografi - barnetallsvekst barnehage
  - Økt mottak av flyktninger fra Ukraina
  - Ressurskrevende barn, unge og voksne
  - Økte kostnader IKT
- Omstilling og effektivisering (-34 mill. kr)
  - spesifisering av vedtatt innsparingstiltak i HP2022-2025
  - effekter av organisasjonsgjennomgang, arealprosjektet fra 2024 og utover i planperioden.

Ås kommune
Miljø, mangfold og muligheter

Endringer i tjenestene

- Styrkingstiltak (12,5 mill. kr)
  - nye lovkrav, derunder gratis kjernetid SFO, redusert makspris barnehage.
  - Det er avsatt en reserve til styrking av skolehelsetjenesten. Avklares nærmere.

Arealeffektivisering

- **K-sak 92/21 – pkt 9:**

«Potensialet for ytterligere arealeffektivisering ved kommunale bygg identifiseres. Det bør utredes muligheten for å redusere både antallet bygg og øke utnyttelsen av tilgjengelige bygg. Dette arbeidet vil berøre administrasjonslokaler, skole-/barnehagebygg, helselokaler, utleieboliger, lager m.m.

Det vil være behov for å se på hvordan de ulike tjenestene organiseres, innbyggers tilhørighet til ulike bygg, økt grad av sambruk, fleksible kontorløsninger m.m.»

Ås kommune
Miljø, mangfold og muligheter

Innsparinger - Strukturelle endringer

- Legge ned Kroer skole og samle elever på Rustad skole.
- Redusere fra to til ett bibliotek
- Redusere fra to til en helsestasjon.
- Arealeffektiviseringsprosjektet

- Tiltakene innebærer ingen reduksjon i tjenesteutøvelsen, men innsparinger gjennom mer effektiv bruk av arealer.
- Bygger større og mer robuste fagmiljøer.

Ås kommune
Miljø, mangfold og muligheter

Oppvekst og opplæring

Konsekvensjusteringer og styrkinger

- Barnehage
  - Barnetallsøkning kommunale barnehager (3,4 mill. kr)
  - Økning vedtak barn med sammensatte behov (1,7 mill. kr)
  - Helårseffekt redusert makspris (3 mill. kr)
- Grunnskole
  - Flyktninger Ukraina - økt ressursbehov velkomstklasse (2,2 mill. kr)
  - Endring kontaktlærertimer (2,7 mill. kr)
  - Gratis kjernetid SFO 1. trinn (5,6 mill. kr)
- Barn, unge og familier
  - Økt behov for avlastning til alvorlig psykisk syk ungdom (5,1 mill. kr)
  - Kjøp fra private - Avlastning barn og unge (2,6 mill. kr)
  - Barnevern: Økning omsorgsoverdragelse (1,6 mill. kr)

Ås kommune
Miljø, mangfold og muligheter

Oppvekst og opplæring

Omstilling og effektivisering:

– Nye tiltak HP23-26:

Grunnskole:

- Endre skolestruktur – Legge ned Kroer skole (2,5 mill. kr)
- Ettårig kutt IKT-utstyr (1 mill. kr)
- Midlertidig redusere sentral pott til elever med store behov (1,2 mill. kr)
- Midlertidig ta ut ekstra midler for å imøtekomme lærernorm (1,5 mill. kr)

Barn, unge og familier:

- Spesifisering innsparingstiltak vedtatt HP22-25 - Effektivisere drift og øke kvaliteten gjennom én helsestasjon (0,85 mill. kr)

Ås kommune
Miljø, mangfold og muligheter

Helse og mestring

Konsekvensjusteringer og styrkinger

- NAV:
  - Barnetrygd holdes utenfor fastsetting av sosialhjelp - ref statsbudsjettet (2 mill. kr)
  - Flyktninger Ukraina - økt ressursbehov Flyktningtjenesten (8,7 mill. kr)
  - Økt ressursbehov ved Ås læringscenter ifm krigen i Ukraina (5 mill. kr)
- Institusjon/hjemmeboende:
  - Kjøp av institusjonsplass for ressurskrevende bruker (4,2 mill. kr)
  - Økte vederlagsinntekter (1 mill. kr)
  - Statsbudsjettet: økt innslagspunkt ressurskrevende brukere (1,4 mill. kr)

Ås kommune
Miljø, mangfold og muligheter

Helse og mestring

Omstilling og effektivisering

- Vedtatt rammesak:
  - Redusert stønadstid økonomisk sosialhjelp (0,6 mill kr)
  - Endringer knyttet til Moertunet og vridning av tjenestetilbudet til hjemmeboende (netto 7,0 mill kr)
- Nye tiltak HP23-26:
  - Årsturnus, heldagskultur (3 mill. kr)

Ås kommune
Miljø, mangfold og muligheter

Teknikk, samfunn og kultur

Konsekvensjusteringer og styrkinger

Eiendom:

- Strøm og fjernvarme (21,2 mill. kr)
- FDV nye bygg og arealer (ca 4,6 mill. kr)
  - Flerbrukshall, Åsgård skole, Moer sykehjem

Teknikk:

- Ny stilling fagarbeider vannmåler (0,6 mill. kr)
- Kommunalt tilskudd/husleie innovasjonssenter (0,5 mill. kr)

Ås kommune
Miljø, mangfold og muligheter

Teknikk, samfunn og kultur

Omstilling og effektivisering

- Vedtatt rammesak:

- Redusert renholds nivå (1,5 mill kr)
- Økte inntekter kommunale boliger – innføring av gjengs leie (1,2 mill kr)

- Nye tiltak HP23-26:

- Effektivisering eiendomsdrift og vedlikehold (1,6 mill. kr)
- FDV - Endre skolestruktur, avvikle Kroer skole (1 mill. kr)
- FDV - Legge ned Nordby bibliotek (0,9 mill. kr)
- Arealeffektivisering (2,4 mill. kr) – besparelse først fra 2024
- Redusere stillinger Kulturskolen (0,3 mill. kr)
- Reduserer tilskudd og overføringer til lag og foreninger (0,24 mill. kr)

Ås kommune
Miljø, mangfold og muligheter

Organisasjon og fellestjenster

- IKT kostnader (5 mill. kr)
  - Renter og avdrag på IKT-investeringer herunder Office365 og ny IKT-plattform
  - Nye sikkerhetsløsninger
  - Økte lisenskostnader
- Omstilling og effektivisering (6 mill. kr) hvorav:
  - Vedtatt rammesak:
    - Kutt i reiseutgifter (1 mill. kr – vedtatt rammesak)
  - Nye tiltak HP23-26:
    - Administrativ organisering (5 mill. kr)
    - Generelle kutt i tjenesteområdet
    - StorFollo IKT – pågående evaluering

Ås kommune
Miljø, mangfold og muligheter

Investeringer

Ås kommune
Miljø, mangfold og muligheter

Nye investeringer

- Arealeffektivisering av bygg
- Enøk-tiltak
- Rehabilitering av bygg
- Klar profildreining:
  - fra satsing på nybygg til å øke verdien og utnytte eksisterende bygg bedre.
  - Sirkulærkonomi

Ås kommune
Miljø, mangfold og muligheter

Utsatte investeringer

- Barnehage Dyster Eldor
- Oppgradering av kinoteateret
- Løse behovene innenfor eksisterende rammer og arealer.

Ås kommune
Miljø, mangfold og muligheter

Prosess, veien videre

Ås kommune
Miljø, mangfold og muligheter

Politisk behandling mv

- Formannskap
  - 19. oktober
  - 16. november
  - 29. november
- Hovedutvalg
  - 8,9,16 nov.
- Budsjettseminar ??
  - ?? . november
- Kommunestyret
  - 14. desember

Dialog:

- Budsjettseminar

Prosess:

- Skriftlige spørsmål og svar?
Frist: fre 11. nov. 2022
- Adm. svar sendes ut
fre 18. november

Prosess:

- Excel-verktøy for endringer til budsjettet

Ås kommune
Miljø, mangfold og muligheter

Leseveiledning Framsikt

Ås kommune
Miljø, mangfold og muligheter

Leseveiledning i Framsikt

1. Forside

MENY

GRAFIKK OG NØKKELTALL

Utvalgte nøkkeltall

Driftsramme for 2021

Investeringer i 2021

Endring driftsbudsjett

Kart investeringer

4. Tjenesteområdene

Kommunens tjenesteområder :

Barnehage

Grunnskoleopplæring

Kultur-, idrett- og fritidstjenester

Kommunehelse

Barnevern

Sosiale og arbeidrettede tjenester

Tjenester til eldre og boende

Pleie og omsorgstjenester i institusjon

Fysisk planlegging, natur og nærmiljø

Administrasjon og styring

Eiendomsforvaltning og utleie

Samferdsel

Brann og ulykkesvern

Vann, avløp og renovasjonstjenester

Felles inntekter og utgifter

2. Sentrale kapitler

1 Rådmannens innledning

2 Sammendrag og økonomisk utvikling i perioden

3 Politiske føringer

4 Befolkningsutvikling

5 Hovedsatsinger

6 Klimabudsjett

7 Økonomiske rammer

8 Investeringer

3. Vedlegg

Vedlegg 1 - Alternativer til prioritering til utdanningsskole

Vedlegg 2 - Bevilgningsoversikter

Vedlegg 3 - Organisasjonskart og årsverk

Vedlegg 4A - Kommunale avgifter og gebyrer

Vedlegg 4B - Gebyrregulativ

Vedlegg 5 - Budsjett for Kontroll og tilsyn

Vedlegg 6 - Budsjett og handlingsprogram for kirken

Vedlegg 7 - Oversikt interkommunale samarbeid og eierskap

Må oppdateres
om den skal brukes

Ås kommune
Miljø, mangfold og muligheter

**Takk for i dag og lykke til
med en viktig prosess**